บทที่ 2

กรอบแนวคิด

(Scope of Thought)

วัตถุประสงค์ : เพื่อศึกษาถึง ส่วนประกอบของแบบจำลองที่ควรรู้ ได้แก่ กรอบแนวคิด จะศึกษาถึงความหมายของกรอบแนวคิด ที่มาของกรอบแนวคิด หลักในการเลือกกรอบแนวคิด ตลอดจนประโยชน์ของการเลือกกรอบแนวคิด

บทที่ 2
กรอบแนวคิด
(Scope of Thought)

กรอบแนวคิด

หมายถึง แนวทางในการระบุว่ามีตัวแปรใดบ้างที่สามารถตอบประเด็นปัญหา หรือเป้าหมายที่ต้องการทราบได้ และตัวแปรเหล่านั้นมีความสัมพันธ์กันอย่างไร และในการกำหนดกรอบแนวคิดนั้นควรจะหมายถึงการกำหนดแนวทางในการวิเคราะห์หรือแนวทางในการตอบคำถาม ของประเด็นปัญหาไว้ล่วงหน้าด้วยเพื่อเป็นการช่วยให้ผู้สร้างแบบจำลองและผู้อื่นได้ทราบว่า ผู้สร้างแบบจำลองมีแนวความคิดเช่นไรเกี่ยวกับประเด็นปัญหา

ที่มาของกรอบแนวคิด

เราสามารถแบ่งที่มาของกรอบแนวคิดได้อย่างกว้าง ๆ 3 ทาง คือ

1. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลงานที่มีผู้อื่นค้นคว้าทดลอง และสรุปผลไว้แล้ว และเป็นแนวคิดที่ตรงกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา หรือมีเนื้อหาสาระพาดพิงถึงประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษาโดยงานวิจัยที่จะนำมาศึกษาไม่จำเป็นต้องอยู่ในสาขาเดียวกันกับผู้สร้างแบบจำลอง แต่ผลงานวิจัยจะต้องเป็นผลงานที่มีคุณภาพได้รับความเชื่อถือโดยทั่วไป

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

เป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่ต้องการศึกษา โดยพิจารณาถึงสมมติฐานที่อยู่ภายใต้ทฤษฎีว่าสอดคล้องกับสิ่งที่กำลังพิจารณาหรือไม่ ถ้าไม่ตรงก็ต้องหาทฤษฎีอื่นที่เกี่ยวข้องมาตอบคำถามเพื่อผลที่ได้จะได้ไม่เกิดความผิดพลาด

3. แนวคิดของผู้สร้างแบบจำลองหรือของนักวิจัย

กรอบแนวคิดอีกทางหนึ่งมาจากแนวความคิดและประสบการณ์ของผู้สร้างแบบจำลองเองด้วย โดยผู้สร้างแบบจำลองจะนำแนวคิดประสบการณ์ที่ตนเองมีอยู่มาผสมผสานกับแนวคิดทฤษฎี

ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาประมวลขึ้นเป็นโครงสร้างแบบจำลอง ในขณะเดียวกันก็จะทำการกำหนดสมมติฐานให้กับโครงสร้างแบบจำลองที่สร้างขึ้นด้วย

สมมติฐาน

หมายถึง สิ่งที่คาดคิดหรือคาดเดาว่าจะเป็นคำตอบของปัญหาโดยอาศัยเหตุผลและความรู้ที่มีอยู่ นอกจากนี้แล้วสมมติฐานยังหมายรวมถึง ทิศทางความสัมพันธ์ของตัวแปร ซึ่งสามารถทำการทดสอบความถูกต้องได้

คุณสมบัติของสมมติฐานที่ดี

1. **สมมติฐานต้องมีความชัดเจนและเฉพาะเจาะจง**

   ควรจะหลีกเลี่ยงคำที่มีความหมายคลุมเครือมากเกินไป ควรระบุคำให้มีความหมายที่ชัดเจนเจาะจง เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่จะเกิดขึ้นในภายหลัง

2. **สมมติฐานต้องเป็นสิ่งที่สามารถทดสอบได้**

   สมมติฐานที่สามารถทดสอบได้ส่วนใหญ่จะเป็นตัวแปรที่สามารถวัดในเชิงปริมาณได้ คือเป็นตัวแปรประเภทเชิงปริมาณ ไม่ใช่ตัวแปรประเภทเชิงคุณภาพ

3. **สมมติฐานควรมีขอบเขตกระชับ ไม่กว้างเกินไป**

   การตั้งสมมติฐานที่มีลักษณะครอบจักรวาลหรือเหวี่ยงแหนั้น ไม่เกิดประโยชน์ เพราะจะทำให้การทดสอบความถูกต้องลำบากและยากต่อการแปรความและสรุปผล และที่สำคัญ ควรจะพิจารณาเรื่องของระยะเวลาและงบประมาณด้วย

หลักในการเลือกกรอบแนวคิดในการสร้างแบบจำลอง

1. ความตรงประเด็น

กรอบแนวคิดจากทฤษฎีและการทบทวนวรรณกรรมนั้น ควรเป็นกรอบแนวคิดที่ตรงตามเนื้อหาสาระของประเด็นปัญหาให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพราะแนวความคิดที่มีลักษณะคล้ายกันแต่ไม่ใช่เรื่องเดียวกันเมื่อนำมาใช้แล้วในบางครั้งก็อาจทำให้เกิดความผิดพลาดได้ ถ้าหากมีแนวคิด

หรือผลงานวิจัยหลายอันที่ตรงประเด็นเหมือนกันแต่ไม่สามารถระบุได้ว่าอันไหนดีที่สุด ก็อาจจะใช้การผสมผสานทฤษฎีและแนวคิดเหล่านั้นเข้าด้วยกัน แล้วเขียนแนวคิดขึ้นมาใหม่โดยอาจจะใช้หลักข้ออื่นๆ นำมาประกอบด้วย

2. ความง่ายและไม่ซับซ้อน

แนวคิดที่ง่ายและไม่ซับซ้อน จะทำให้ผู้สร้างแบบจำลองและผู้อ่านทั่วไป สามารถทำความเข้าใจได้ง่าย และสะดวกในการกำหนดตัวแปร การเก็บข้อมูลตลอดจนการวิเคราะห์ผลและการอ้างผล เพราะแนวคิดที่ง่ายและไม่ซับซ้อน ย่อมหมายถึงแนวคิดที่ประกอบด้วยตัวแปรที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไป ไม่ยุ่งยากในการตีความ ตลอดจนเป็นตัวแปรที่สามารถหาข้อมูลได้ง่าย

3. ควรเป็นแนวคิดที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของผู้สร้างแบบจำลองเอง

ถ้าผู้สร้างแบบจำลองใช้แนวคิดทฤษฎีหรือแนวคิดจากงานวิจัยที่ไม่เห็นด้วยมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบจำลองนั้น ก็เหมือนเป็นการบังคับให้ต้องเชื่อตามนั้น ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความผิดพลาดได้

4. ต้องเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์เชิงนโยบาย

ในการสร้างแบบจำลองนั้นโดยปกติทั่วไปแล้ว สิ่งที่เราต้องการทราบจากแบบจำลองคือต้องการทราบว่า ประเด็นปัญหามีคำตอบเช่นไร ขณะเดียวกันก็ต้องการควบคุมผลลัพธ์ให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการที่จะสามารถควบคุมผลลัพธ์ให้เป็นไปในแนวทางที่ต้องการได้นั้น ก็คือต้องสามารถควบคุมตัวแปรอิสระที่เรียกว่าตัวแปรเชิงนโยบายได้ ดังนั้นการเลือกตัวแปรอิสระเข้ามาในแบบจำลองนั้นจึงมีความสำคัญ เพราะในบางครั้งตัวแปรอิสระที่สามารถอธิบายตัวแปรตามได้แต่ไม่สามารถควบคุมได้ ก็ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ได้ในเชิงนโยบาย

ประโยชน์ของการเลือกกรอบแนวคิด

1. เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล

เมื่อเลือกกรอบแนวคิดได้แล้วแสดงว่าเราสามารถทราบได้ว่าต้องมีตัวแปรใดบ้าง และทราบต่อไปว่าลักษณะของตัวแปรแต่ละตัวเป็นอย่างไร สามารถวางแผนหรือวางแนวทางในการ

เก็บรวบรวมข้อมูลได้ถูกต้องตรงกับความเป็นจริงและเชื่อถือได้ เพราะวิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันจะได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องน่าเชื่อถือไม่เท่ากัน

2. เกี่ยวกับการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเลือกกรอบแนวคิดได้แล้ว แสดงว่าเราสามารถทราบได้ว่า จะมีตัวแปรใดบ้างที่สัมพันธ์กัน ควรใช้วิธีการในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างไรจึงจะเหมาะสม เช่น ถ้าเป็นข้อมูลประเภทเชิงคุณภาพ โดยทั่วไปจะไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ให้เห็นถึงปริมาณการเปลี่ยนแปลง อาจจะสามารถวิเคราะห์ในลักษณะการทำตารางไขว้ แต่ถ้าเป็นข้อมูลประเภทเชิงปริมาณก็อาจจะสร้างความสัมพันธ์เป็นสมการ แล้วหาค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีการถดถอย เป็นต้น

3. มีประโยชน์ช่วยในการตีความหมาย

เมื่อเลือกกรอบแนวคิดได้แล้วแสดงว่าเราสามารถทราบได้ว่าแนวทางความสัมพันธ์ของตัวแปรภายใต้ทฤษฎีต่างๆ เมื่อเราวิเคราะห์ข้อมูลออกมาได้แล้วถ้าตรงตามแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดไว้ก็จะเป็นการง่ายในการตีความระบุผล แต่ถ้าถ้าไม่ตรงตามแนวคิดทฤษฎีที่กำหนดไว้ก็ไม่หมายความว่าแนวคิดที่วางไว้นั้นผิดผลที่ได้อาจเป็นการค้นพบใหม่ ๆ ก็ได้